

گزارش «فرهنگستان» از ۵ سال خاک خوردن برخی مصوبات در شورای عالی انقلاب فرهنگی، مطالعه موردی دانشگاه فرشچیان

آنجا نیاز به خانه‌تکانی دارد

زهره رضایی
روزنامه‌نگار

شورای عالی انقلاب فرهنگی امروز مهم‌ترین و اصلی‌ترین نهاد سیاستگذاری کشور در حوزه‌های فرهنگی و علمی به‌شمار می‌رود؛ شورایی که مصوبات آن به دلیل حضور روسای هر سه قوه در زمره اسناد بالادستی در حوزه‌های مربوطه تلقی شده و طبیعی است که عملیاتی کردن آن برای دستگاه‌های متولی در بخش‌های متفاوت لازم‌الاجراست. این شورا عمری به اندازه انقلاب اسلامی دارد، اما در طول هشت سال گذشته مورد بی‌مهری‌های زیادی از سوی حسن روحانی، شخص اول اجرایی کشور قرار گرفته بود، تا جایی که برخی مصوبات سال‌های اخیر، در روزهای پایانی دولت بخت ابلاغ به دستگاه‌ها را به دست آوردند! مصوباتی که سال‌های زیادی از زمان تصویب آنها گذشته بود و مشخص نیست چرا در روزهای پایانی دولت، باید شاهد انتشار خبرهایی باشیم که از ابلاغیه مصوبه‌های سال‌های قبل حکایت داشتند. باید امیدوار بود در کنار تقویت و جوان‌گرایی مهم‌ترین رکن سیاستگذاری و تصمیم‌سازی فرهنگی کشور در سطح اعضا که در دیدار اخیر رهبر معظم انقلاب اسلامی با دانشجویان از آن صحبت به میان آمده بود، اصلاح روندها، اولویت‌ها و فعالیت‌های شوراها هم در دولت سیزدهم، به افزایش سرعت و کیفیت حرکت این نهاد کمک کند.

روحانی روی دور تند در دقایق پایانی

روحانی در روزهای حضورش در پاستور، اقدامات عجیب مختلفی را برای مردم به ارمان آورد، رفتارهایی که در روزها و حتی ثانیه‌های پایانی استقرار دولتش هم ادامه داشت. در کنار ماموریت‌های خارج از کشور و افتتاح‌های دقیقه‌نودی و انتصاب‌های شبه‌برانگیز لحظه آخری صدای مجلسی‌ها را هم درآورد. ماجرای روزهای پایانی دولت همین‌جا ختم نمی‌شود، به این لیست می‌شود استغفاهای عجیب هفته‌های اخیر را هم اضافه کرد و البته بخشی از لیست را هم به ابلاغ‌های ثانیه‌های پایانی اختصاص داد. روحانی در یک هفته پایانی، تصمیم گرفت تا کم‌کاری‌هایش در ابلاغ مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی را نیز جبران کند. اساسنامه «دانشگاه هنرهای اسلامی - ایرانی استاد فرشچیان» که حدود ۵ سال از تصویب آن در صحن شورا می‌گذرد، در روزهای پایانی دولت بالاخره توسط رئیس‌جمهور پیشین ابلاغ می‌شود.

اساسنامه دانشگاه فرشچیان؛ ۵ سال فاصله از تصویب تا ابلاغ!

شده بود و خود دانشگاه هم به‌طور رسمی در ۳۰ مهر ۹۷، افتتاح شده و حتی امروز هم دانشجویانی در آن پذیرش شده‌اند. همه این موارد را براساس تاریخ روایت کردیم تا بگوییم چرا ابلاغ اساسنامه این دانشگاه توسط روحانی آن‌هم درست ۵ سال بعد از تصویبش، جای سوال دارد. به عبارت دیگر رئیس‌جمهور سابق ۱۰ مردادماه امسال لایه‌لای همان اخبار استعفا و انتصاب‌ها، اقدام به ابلاغ اساسنامه این دانشگاه به وزارت علوم کرده است. ابلاغیه‌ای که در بخشی از آن هم این‌طور آمده که دانشگاه هنرهای اسلامی-ایرانی استاد فرشچیان به‌عنوان یک «دانشگاه خاص» پیشرو در آموزش، پژوهش، تولید و ترویج دانش هنری با مرجعیت علمی و هویت اسلامی و ایرانی با اهداف مشخص و برای مدت نامحدود با حمایت معنوی و مادی «سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری» تاسیس می‌شود؛ درحالی که این دانشگاه ۳ سال پیش تاسیس شد.

شده و آنچه واضح است اینکه دستگاه‌های دولتی نتوانستند آن‌طور که باید در این حوزه موفق عمل کنند. به عبارت دیگر براساس این نامه مقرر شده بود در صورت عدم اتخاذ تمهیدات لازم از سوی دستگاه‌های دولتی در تاسیس این دانشگاه، از ظرفیت‌های دانشگاه آزاد اسلامی برای این مهم استفاده شود؛ به همین دلیل شورای عالی انقلاب فرهنگی راه‌اندازی دانشگاه استاد فرشچیان را به دانشگاه آزاد اسلامی واگذار کرد. اقدامی که به سرعت در دستور کار مسئولان این دانشگاه قرار گرفت و بعد از انتخاب بهمن نامورمطلق به‌عنوان سپرست این دانشگاه در مهرماه ۹۷، کار دریافت مجوز راه‌اندازی و همچنین اعلام رشته‌های محل این دانشگاه از سوی وزارت علوم در اردیبهشت ۹۸ را ارسال نامه‌ای از سوی نامورمطلق به وزیر علوم آغاز شد. نکته قابل اهمیت دیگر اینکه اساسنامه این دانشگاه هم در مردادماه همان سال از سوی سعیدرضا عاملی به وزیر علوم ارسال

آذرماه ۹۳ بود که برای اولین بار رئیس وقت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری پیشنهاد تشکیل دانشگاه استاد فرشچیان را مطرح کرد، پیشنهادی که در شهریورماه سال ۹۵، به تصویب اساسنامه ایجاد این دانشگاه منجر شد و برای راه‌اندازی آن هم ۲ هدف ارتقای علمی و مهارتی و خلق آثار برتر و مبتنی بر ارزش‌های جاودانه هنرهای اسلامی - ایرانی از طریق تکیه بر شیوه‌های استاد-شاگردی و همچنین رعایت سنت‌های اثرگذاری و اصیل و مبادی و آداب معنوی مشخص شد. این اساسنامه در جلسه ۷۸۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب اعضای آن رسید. هرچند به نظر می‌رسد در ابتدا قرار است دستگاه‌های دولتی متولی ایجاد این دانشگاه به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مراکز آکادمیک در حوزه هنر شوند، اما اساسنامه در مهرماه ۹۷ از سوی محمدرضا مخبردرفولی، دبیر سابق شورای عالی انقلاب فرهنگی منتشر

ماجرای مصوبات ابلاغ نشده به همین جا ختم می‌شود؟

رئیس‌جمهور سابق اساسنامه دانشگاه هنرهای ایرانی-اسلامی استاد فرشچیان را در وقت اضافه خود ابلاغ کرد، موضوعی که بیش از هر چیز یک سوال مهم را به ذهن‌ها متبادر می‌کند؛ آیا مصوبه دانشگاه فرشچیان تنها مصوبه ابلاغ نشده شورا بوده است؟ بررسی ابلاغیه‌های اخیر روحانی نشان می‌دهد، مساله ابلاغ دانشگاه فرشچیان یک استثنا ساده نیست، بلکه مرور دقیق تر برخی مصوبات اخیر و تصمیمات گذشته شورا نشان می‌دهد، نه مصوبه فرشچیان تنها مصوبه ابلاغ نشده بوده و نه در سال‌های گذشته مستثنی‌های مصوبات دیگری هم هستند که در چند هفته پایانی مورد توجه حسن روحانی قرار گرفتند. بهتر است بگوییم یکباره اقدامات و ماحصل جلسات شورای عالی برای رئیس دولت دوازدهم مهم شده و او ترجیح داد همه آنها را ظرف چند روز باقی‌مانده از دولت خود به دستگاه‌های متولی ابلاغ کند. ابلاغ‌هایی که در عمل و به جای همه برنامه‌ریزی‌های اجرایی و کارهایی که باید در طول این سال‌ها انجام می‌گرفت، تحققش به دولت سیزدهم واگذار شده است.

سندی که یکبار هم مهم شد!

سند ملی توسعه فناوری‌های فرهنگی و نرم هم یکی دیگر از مصوبات مهم این شورا است که تصویبش به تیرماه ۹۷ بر می‌گردد، اما مشخص نیست دولت در طول ۲ سال گذشته به چه دلیل تمایلی برای ابلاغ این مصوبه نداشته که این مهم را به ۹ تیرماه امسال موکول کرده است. هر چند پیش‌نویس این سند به سال ۹۵ برمی‌گردد اما بالاخره نسخه نهایی این سند در ۹ ماده، ۳۰ سال پیش مصوب شد. این سند که سه دسته اهداف کلان، کیفی و کمی برای آن در نظر گرفته شده، در صورتی که در زمان مناسب ابلاغ می‌شد، می‌توانست دستاوردهای قابل توجهی را در این حوزه برای کشور به ارمغان بیاورد. دستیابی به نظام نوآوری کارآمد صنایع فرهنگی و ارتقای کمی و کیفی تولید و مصرف محصولات فرهنگی بومی، دستیابی به الگوی کارآمد کاربری فناوری‌های نرم با تأکید بر حوزه‌های علوم انسانی، اسلامی و اجتماعی در راستای ارتقای سبک زندگی اسلامی-ایرانی و انقلابی در جامعه، دستیابی به شبکه تعاملی کارآمد و هم‌افزایی داخلی، منطقی‌های و جهانی به‌ویژه جهان اسلام در تبدیل ایده، دانش و معرفت به محصولات فرهنگی اقتدارآفرین، رشد نوآوری‌های اجتماعی جهت نقش‌آفرینی بیشتر گروه‌های مردمی در حل آسیب‌های اجتماعی اولویت‌دار در کشور، کسب سهم درصد بازار سینمایی جهان، ایجاد حداقل پنج نام معتبر جهانی در حوزه فناوری‌های فرهنگی و نرم جزئی از اهداف این سند است.

چه کسی مانع تحول در منابع درسی آموزش و پرورش شد؟

تشکیل دفتر همکاری حوزه‌های علمیه و وزارت آموزش و پرورش هم که در مهرماه ۹۵ به تصویب رسید، از جمله ابلاغیه‌هایی است که با چند سال تأخیر و در نهایت در ۵ مردادماه امسال انجام شد. این ماده واحده که در راستای اجرای سند تحول آموزش و پرورش و با هدف بهره‌مندی متقابل از ظرفیت‌های موجود در این وزارتخانه و همچنین حوزه‌های علمیه در عرصه‌های برنامه‌ریزی درسی، منابع و متون آموزشی، نیروی انسانی برای آموزش، امور تربیتی و پژوهش ایجاد شده، در صورتی که اگر در همان زمان تصویب و ابلاغ می‌شد، قطعاً وضعیت اجرایی شدن آن به مراتب بهتر از امروز بود؛ چرا که تازه قرار است سازوکار و تشکیلات مناسب دفتر و طرح جامع پنج ساله شیوه‌ها و راهکارهای محتوایی آن با همکاری شورای عالی آموزش و پرورش و شورای عالی حوزه‌های علمیه طرف مدت یک سال تهیه و تدوین شود.

اصلاح بنیاد ملی نخبگان نمونه دیگر اطاله ابلاغ!

اصلاح ماده ۱۲ اساسنامه بنیاد ملی نخبگان که از زمان تصویب آن در خردادماه ۹۸ تا ابلاغ آن در خرداد ۹۹، یک سال فاصله است هم از دیگر مباحثی است که با توجه به اهمیت این بنیاد نمی‌توان به راحتی از کنارش گذاشت. در این ابلاغیه آمده است: «ماده ۱۲ شورای نخبگان شورای علمی بنیاد است که ترکیب اعضای آن متشکل از رئیس بنیاد رئیس شورا، قائم‌مقام معاونان بنیاد و هفت تا ۱۱ نفر عضو حقیقی است که از میان نخبگان با پیشنهاد رئیس بنیاد و تأیید هیات‌امنا و حکم رئیس بنیاد برای مدت پنج سال منصوب می‌شوند. شرایط و ویژگی اعضای شورای نخبگان و وظایف آن توسط هیات‌امنا تعیین می‌شود. این نشان می‌دهد که تشکیل شورای نخبگان و تعیین اعضای آن یک سال معطل ابلاغیه شخص اول اجرایی کشور مانده‌اند، آن هم در شرایطی که این شورا می‌تواند نقش بسزایی در جذب نخبگان در دنیای امروز داشته باشد. البته با نگاهی به تاریخ ابلاغیه‌های سال‌های گذشته هم باید گفت که به نظر می‌رسد حس روحانی چندان توجهی به مصوبات شورا نداشته است. به‌طور مثال مصوبه «اصلاح تکمیل مصوبه سیاست‌ها و ضوابط اجرایی آمایش آموزش عالی در عرصه سلامت» هم از آن مصوباتی است که در آذرماه سال ۹۵ به تصویب رسید و بالاخره بعد از ۴ سال در فروردین‌ماه ۹۹ اجرا، ابلاغ شد.

کلید روحانی، شورای عالی انقلاب فرهنگی را قفل کرد!

رسید. از سوی دیگر نباید این مساله را فراموش کرد که عموماً جلسات شورای عالی انقلاب فرهنگی به دلایل مختلف تعطیل یا نهایتاً بخش اعظمی از وقت شورا صرف مصوبات مربوط به انتصاب افراد شده است. علی‌رغم اینکه برگزاری جلسات شورای عالی انقلاب فرهنگی تا پیش از روی کار آمدن روحانی، چندان در قیدوبند حضور شخص اول اجرایی کشور نمی‌ماند و رئیس مجلس به‌عنوان نایب‌رئیس اول و حتی در صورت عدم حضور او، رئیس قوه قضائیه به‌عنوان نایب‌رئیس

پایان کار دولت دوازدهم باید گفت که این کم‌فروغی تا پایان دولت روحانی، همراه شورا بوده است. به عبارت دیگر شاید بتوان مهم‌ترین اتفاقات رخ داده در این شورا را طی ۸ سال گذشته، درگیری لفظی اعضای شورا با رئیس‌جمهور دانست؛ به‌طوری که یک بار این اتفاق میان عزت‌الله ضرغامی بر سر فضای مجازی و فیلترینگ رخ داد و یک‌بار هم رحیم پورازغدی بر سر ماجرای گرانی بنزین با رئیس‌جمهور سابق به‌صورت لفظی درگیر شد تا جایی که جلسه آن روز شورا به‌صورت نیمه‌کاره به پایان

با نگاهی به عملکرد ۸ ساله روحانی بر شورای عالی انقلاب فرهنگی باید گفت عملاً رئیس دولت‌های یازدهم و دوازدهم نه تنها اقبالی به این شورا نداشت، بلکه در مسیر آن سنگ‌اندازی هم کرده است. روزنامه «فرهنگستان» در گزارشی با عنوان «قفل روحانی بر شورای عالی انقلاب فرهنگی» که در ۲۵ خرداد ۱۳۹۹ منتشر شده بود، با بررسی تعداد جلسات برگزار شده و همچنین مصوبات این شورا، با زبان آمار کم‌فروغ شدن این شورا را برای مخاطبان تشریح کرده بود و حالا با

بدعت‌های رئیس‌جمهور پیشین در اداره شورای عالی انقلاب فرهنگی

مثابه مصوبه تلقی می‌شوند، اما روحانی در ماه‌های آخر دولتش، خود را به‌عنوان عضو مخالف این شورا معرفی کرده و عملاً باعث شد تا این شورا تا پایان کار دولتش تعطیل شود. قطعاً دولت سیزدهم باید در اولین گام خود این شورا را به جایگاه قبلی خود برگرداند و اجازه بررسی بسیاری از مسائل توسط این شورا را بدهد.

وظیفه دارد تا پیش از برگزاری جلسات شورا، به ریاست دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی تشکیل جلسه داده و مسائلی که از اهمیت کمتری برخوردار هستند را مورد بررسی قرار داده و موارد مصوبه را به اطلاع اعضا برسانند. در این شورا اگر بعد از هر ابلاغیه، اعضا در مدت تعیین شده ۲ هفته‌ای، اعتراضی به آن نداشته باشند، محتوای جلسه به

بعد از تصویب هم ترجیح می‌داد تا دوباره مصوبات را مورد بررسی قرار دهد! رفتاری که خلاف شئون شورای عالی انقلاب فرهنگی بود، اما در طول ۸ سال گذشته دنبال شده است. تعطیلی شورای معین آن هم در دولت دوازدهم هم از دیگر شگفتی‌های روحانی برای شورای عالی انقلاب فرهنگی به‌شمار می‌رود. شورایی که طبق قانون

دستگاه‌ها مانند سازمان برنامه‌بودجه و معاونت حقوقی رئیس‌جمهور باید دوباره آن مصوبه را مورد بررسی قرار می‌دادند؛ مساله‌ای که باعث می‌شد فاصله زیادی بین تصویب با ابلاغ برخی مصوبه‌ها وجود داشته باشد. البته این بدان معنا نیست که در حین تصویب مصوبات، دستگاه‌های دولتی اجازه بررسی را ندارند، اما دولت جدید نه تنها در حین، بلکه